

חניא קרצ'בסקי, מלחין, מנצח ומורה
(1968-1884)

רבות מהן למילים של חבריו להוראה, סופרים ומשוררים. שיריו היו לנכס לאומי ורבים מהם מושמעים באירועים ובטקסים לאומיים, כמו השיר "אל ראש ההר", המושמע בטקס הדלקת המשואות ביום העצמאות. משיריו הידועים: "אגדה" ("על שפת ים כינרת"), "הידעו הדמעות", "בשדמות בית לחם", "היערה בקשת וחץ", "עתידות" ("ישטפו פלגי הדמעות") "הנך ארצי" ועוד. בדצמבר 1925 נפטר קרצ'בסקי בנסיבות טרגיות והוא בן ארבעים ותשע בלבד. תלמידו ברוך בן יהודה, שהיה לימים למנהל הגימנסיה, אמר בדברי ההספד עליו: "נעים הזמירות הרנין לבבות רבים רק את נפשו לא ידע להרנין". לאחר מותו נאספו מרבית לחניו בחוברת ששמה "צלילי חניא". על מצבתו בבית הקברות בטרומפלדור נכתב: "אם נופץ הנבל – צלילו עוד יהמיר".

נולד בבסרביה. למד נגינה בפסנתר ולאחר מכן החל לשיר במקהלת בית הכנסת בקישינב. כבר בילדותו משך קולו היפה קהל רב לבית הכנסת והוא זכה להערכה רבה. את לימודי המוסיקה המשיך בווארשה ושם הוסמך להיות מנצח תזמורת ומקהלות. ב-1907 עלה קרצ'בסקי לארץ ישראל, ובה כיהן בתור מורה למוסיקה בגימנסיה הרצליה, בבית-הספר לבנות ובסמינר למורות ולגננות ע"ש לוינסקי בנווה צדק. מלבד היכולת המוסיקלית הרחבה, הביא אתו מרוסיה גם מסורת יהודית חזנית, כישרון יצירה וניסיון בביצוע, ומעל לכול – הרגשת שליחות חלוצית וציונית. קרצ'בסקי נחשב לאחד מאבות הזמר העברי ולמניח התשתית לחינוך המוסיקלי בישראל. במשך שמונה-עשרה השנים שבהן לימד בגימנסיה הרצליה, הקים מקהלות תלמידים ותזמורות נוער שהופיעו בטקסי החג בגימנסיה ובתהלוכות ברחובות תל-אביב. בשנת 1925 ניצח קרצ'בסקי על מקהלה ותזמורת של כמאתיים איש בטקס הנחת אבן הפינה של האוניברסיטה העברית על הר הצופים. הלחין עשרות מנגינות,

חנינא קרצ'בסקי מנצח על התזמורת והמקהלה של גימנסיה "הרצליה" בחנוכת האוניברסיטה העברית בהר הצופים בירושלים ב-1.4.1925

תזמורת כלי נשיפה של גימנסיה "הרצליה" עם המורה חנינא קרצ'בסקי (במרכז) ב-1910. בין התלמידים משה שרת ויקותיאל בהרב.

הצילומים מתוך קטלוג התערוכה "ימי הגימנסיה העברית הרצליה", 1905–1959 בעריכת גיא רו.

אל ראש ההר

מילים: ליון קיפניס לחן: חנינא קרצ'בסקי

העפילו! העפילו!
אל ראש ההר העפילו!
העפילו! העפילו!
אל ראש ההר העפילו!

אל ראש ההר! אל ראש ההר!
הדרך מי יחסם לפדוויי שבי?
מעבר הר הן זה מכבר
רומזת לנו ארץ צבי.